

Vladimir Nazor, Istarske priče. U Zagrebu, 1913. Izdanje Matice Hrvatske. 80. 142 str.

VI. Nazor je lirski epik ali epski lirik: „jazovec“ ni nikakor. Kdor bi ga hotel kam primerjati, bi ga morda pahnil med one antiegotiste, ki nam jih predstavlja Anatole France: posvetni anahoret, ljubitelj raznih raritet, zgodovinar, ki iz prošlosti izbira najraje zgodbe legendarnega in fantastičnega nadiha, koder igraje bogati in razmahoma bohota domišljija. Robustnim realinom s temi četverimi eterskimi istrskimi pripovedkami ne bo kdovekaj ustrezno; redki sladkosnedci se bodo naslajali ob zvonki ritmiki pisateljeve besede in misli, ob vznesenem poletu njegovem.

„Facól rakamáni“ — vezeni robec — je tkan iz bajke in resničnosti: brez razkola čolničkarimo na teh sijajnih statvah iz istinitosti v bajeslovni svet. Najdenka Halugica, otrok vile pomorkinje, simbolizira tajinstveni vpliv velike vode, dočim njen ljubec, krušnega nje očeta sin, poseblja čar gorske moči. Čarovnica prepreči s pomočjo čudovitega pajčolana srečno njuno združitev. Še več nego v naslednjih pravljicah, je tukaj razsipane lirike, mehke ko majska mesečina, nalik leskečemu lošču mirnega morja... V „Šumi bez slavuja“, panteistično oživljenem gozdu, prekipevajočem izrazite onomatopejije, snuje dobra dela duh umorjenega logarja Belobradega, ki vrne gajevim stanovnikom vseoživljajočega pevca, ozdravljenih oči, ravno tedaj ko ozelenita čudesno od strele zadeta jesena. Sledeči povesti imata za skupno vez osebo Albusa, kralja istrskih otokov, opevanega v narodni pesmi. Ta okrutni barbar, častilec Perunov in Svetovitov, krvoločni zmagalec zmaja in gorostasa, krotitelj jamskega medveda in ubijalec orla, se omehča ob pogledu na dojenčka! Potem pride etijološka legenda „Crven lišaj“, o oglejski krščanski Placidi, ki se je drznila misijonarsko nastopiti pred razvpitim poganom Albusom. Iz njene krvi, prelite na nočnem begu skozi drn in strn, so vzkli ob jutru rdeči cvetovi — zaželjeno čudo, narodu povod za izpremembo.

Marsikaj pohvalnega bi se dalo navesti o knjigi; bodi le pripomnjeno, da je oprema prav lično prirejena. *Ant. Debeljak.*

B. Budisavljević, S Ličke grude. U Zagrebu 1913. Izdanje Matice Hrvatske. 80. XXVI + 174 str.

Književne novosti naših jugoslovanskih bratov vzame človek s strahom v roke; boji se, da zagleda krasno doneča imena visokih francoskih ali laških imenitnikov, grofov in baronov, ki se sprehajajo po pariških in beneških ulicah in bulvarjih; boji se, da sreča bosjaško osebnost ruskega študenta, potujočega po zapadni Evropi. Domačega človeka, bodisi kmeta ali meščana, navadno pogrešamo. Budisavljevićeve knjige naslov pa priča, da je mož popotnik po domači zemlji. In če človek čita vrsto za vrsto te pogovore, se mu nehote vrine misel: tako govori in misli tudi slovenski kmet. Trpljenje, vdanost, poštenost in žrtev so glavne poteze, ki nam delajo njegove junake simpatične. Budisavljević je realist; plastično riše pokrajino in jo zna tesno in spretno spraviti v sklad z duševnim razpoloženjem svojih ljudi. Tehnika njegova je silno preprosta. Kakor naš Trdina potuje Budisavljević od vasi do vasi, od kmeta do kmeta, posluša povsod in vestno zabeleži, kakor sliši. Celó govornica je ista, blagozvočna in izrazita, včasih vsled tesnega naslanjanja na liško narečje malo nerazumljiva. Njegovo geslo je bilo: lepa misel in še lepši jezik. Zdravega humorja, ki dela novele zabavne, in polna bisaga; satira njegova je tako mila, da bi si želeli mnogo ostrejša. Vse spise preveva izključno naroden duh, ki